

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΛΟΥΚΑΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Γ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Αουγ. 7,
13.

Ο δεσποτικός λόγος τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸς τὴν μητέρα τοῦ νεκροῦ ἀνοίγει ὑπόθεσιν παρηγορητικὴν πρὸς τοὺς κλαίοντας διὰ τὸν θίνατον τῶν συγγενῶν αὐτῶν καὶ φίλων. Ἰδὼν ὁ Κύριος, λέγει ὁ εὐαγγελιστής, τὴν μητέρα τοῦ νεκροῦ, ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν, « Μὴ κλαῖε »· ἀληθῶς δὲ εὐ-
σπλαγχνίᾳ κινούμενος ὁ φιλάνθρωπος, εἶπε πρὸς αὐτήν, Μὴ κλαίης. Ἀλλ' ἀρά γε δύ-
ναται μήτηρ καὶ χήρα, βλέπουσα νεκρὸν τὸν ἔνα καὶ μόνον φίλτατον υἱόν, τὸν ὄποιον εἶχε σύστασιν τοῦ οἴκου αὐτῆς, γηροκομίαν τοῦ γήρους, ἐλπίδα τῆς κληρονομίας, κα-

ρὰν τῆς καρδίας καὶ φῶς τῶν ὀρθαλμῶν αὐτῆς, δύναται, λέγω, ἐμποδίσαι τὰ δά-
κρυα, βλέπουσα αὐτὸν κείμενον νεκρὸν καὶ ἀπνουν; Μεγάλη, ναί, ἡ ἀγάπη καὶ τοῦ φίλου πρὸς τὸν φίλον, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ πρὸς τὸν ἀδελφόν, καὶ τοῦ πατρὸς πρὸς τὸν υἱόν, καὶ τοῦ ἀγδρὸς πρὸς τὴν γυναικαν· ἀλλ' ἡ ἀγάπη τῆς μητρὸς τῆς χήρας πρὸς τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν μονογενῆ ὑπερέχει πᾶσαν κοσμικὴν ἀγάπην. Πῶς λοιπὸν ἦδύνατο νὰ κλείσῃ τὰ σπλάγχνα αὐτῆς, καὶ νὰ ξηρά-
νῃ τοὺς ὄχετοὺς τῶν δακρύων; « Μὴ » κλαῖε ». Εάν ὁ θεάνθρωπος ἔλεγε πρὸς αὐτήν, Ἀναστήσεται ὁ υἱός σου, καθὼς ^{Ιωάν. 11,} 23.

εἶπεν εἰς τὴν Μάρθαν « Ἀναστήσεται ὁ
» ἀδελφός σου », τότε εἶχε τόπον τὸ « Μὴ
» κλαῖε ν· τότε ὁ λόγος οὗτος ἡδύνατο νὰ
μεταβάλῃ τὰ δάκρυα εἰς χαρὰν καὶ τὸν
θρῆνον εἰς εὐφροσύνην· ἀλλ’ ὁ Κύριος, μηδὲν
εἰπὼν περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ υἱοῦ αὐτῆς,
εἶπε, Μὴ κλαῖε. Ἀλλὰ διὰ τί τοῦτο; Καὶ
εἶπεν εἰς τὴν Μάρθαν « ἐπιπεσὼν ἐπὶ^{1.}
» πρόσωπον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἔκλαυσεν
» αὐτόν, καὶ ἐφίλησεν αὐτόν », εἶπειτα
πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ συγγενεῖς
πένθος ἐποίησαν ἐπτὰ ἡμέρας. Καὶ ὁ προ-^{2. Βαζλ.}
φῆτης Δαβὶδ ἔκλαυσε « κλαυθμὸν μέγαν
» σφόδρα » διὰ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ
Ἀμνών· ἔκλαυσε καὶ ἐπένθησε τὸν νεκρὸν
υἱὸν αὐτοῦ Ἀβεσσαλώμ, καὶ ἐθρηνολόγησε
εἶπεν· καὶ εἶπεν « Υἱέ μου Ἀβεσσαλώμ, υἱέ μου,^{3. 18.}
» υἱέ μου Ἀβεσσαλώμ· τις δώσει τὸν θά-
» νατόν μου ἀντὶ σοῦ; ἐγὼ ἀντὶ σοῦ, Ἀ-
» βεσσαλώμ, υἱέ μου, υἱέ μου ». Καὶ ὁ σοφὸς
δὲ Σειράχ παρήγγειλε τῷ υἱῷ αὐτοῦ, λέ-^{4. Σειρ. 38.}
γων· « Τέκνον, ἐπὶ νεκρῷ κατάγαγε δά-
» ρυα ». ^{16.}

Διὰ ποιὸν λόγον λοιπὸν εἶπεν ὁ θεάνθρωπος
εἰς τὴν μητέρα, Μὴ κλαῖε; Τὸν λόγον ἐφανέ-
ρωσεν ἄλλοτε, ἦγουν, ὅτε ἐκ τῶν νεκρῶν
ἀνέστησε τὴν τοῦ Ἰασίρου θυγάτερα. Ἐ-
κλαιον τότε πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.
ὁ δὲ Ἰησοῦς, στραφεὶς πρὸς αὐτούς, καὶ
εἶπὼν, Μὴ κλαίετε, προσέθηκε τὸν λόγον,
Μὴ κλαίετε, εἶπε, διότι αὐτὴ οὐκ ἀπέθα-
λους, ^{5. 8.} νεν, ἀλλὰ κοιμᾶται. « Μὴ κλαίετε· οὐκ
» ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει ». Καὶ οἱ μὲν
περιεστῶτες, σαρκικοὶ ὅντες καὶ μὴ δυνά-
μενοι χωρῆσαι « τὰ τοῦ πνεύματος, κατε-^{1. Κορ. 2. 14.}
λαίεις; ^{52. 53.} » γέλων αὐτοῦ, εἰδότες, ὅτι ἀπέθανεν
» γέλων αὐτοῦ, εἰδότες, ὅτι ἀπέθανεν ». ^{5. 3.}

ὅμως ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ἐστὶν ἀληθινὸς
καὶ βέβαιος· διότι πρὸ τοῦ πάθους καὶ τοῦ
θανάτου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ οἱ ἀνθρωποι,
ἔχθροι ὅντες τοῦ θεοῦ, μετὰ θάνατον ἐπο- ^{10.}
ρεύοντο εἰς τὸν φῦλον· τοῦτο δὲ ὑπῆρχεν ἀλ-
λος θάνατος, θάνατος μετὰ τὸν θάνατον, ἢ
« δεύτερος θάνατος », ὡς λέγει ὁ ἐπιστήθιος Λπον. 21.
Ιωάννης· μετὰ δὲ τὸ πάθος καὶ τὸν θάνα-^{8.}
τον τοῦ σωτῆρος, ἐπειδὴ « κατηλλάγημεν ^{1. Κορ. 5.}
» τῷ θεῷ διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ », ὁ μὲν
δεύτερος θάνατος κατηργήθη, ὁ δὲ πρῶτος
οὐκ ἔστι θάνατος, ἀλλ’ ὑπνος. Διὸ ὁ μὲν
σωτὴρ ἔλεγε περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Λαζά-
ρου « Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται » ^{1. Ιωάν. 11.}
δὲ Παῦλος ἔγραψε περὶ πάντων τῶν ἐν-^{11.}
πίστει ἀποθανόντων· « Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ^{1. Θεον. 4.}
» ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῶν κεκοίμημέ-^{13.}
» νων ». καὶ ἀλλαχοῦ· « Νυνὶ δὲ Χριστὸς ^{1. Κορ. 15. 20.}
» ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κε-
» κοιμημένων ἐγένετο ». Ἡ ἐν τῷ σταυρῷ
θυσία τοῦ ζωοποιοῦ αἵματος καὶ τοῦ ζωη-^{2. Τιμ. 1. 10.}
φόρου θανάτου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατήρ-
γησε τὸν θάνατον, καὶ μετέβαλεν αὐτὸν εἰς
ζωὴν· διὸ ὁ μὲν Παῦλος βοᾷ « Ποῦ σου ^{1. Κορ. 15. 55.}
» θάνατε, τὸ κέντρον; ποῦ σου, φῦλο, τὸ
» νῖκος »; ὁ δὲ ἐπιστήθιος Ιωάννης μαρτυ-^{1. Ιωάν. 1. 14.}
ρεῖ· « Ήμεῖς οἴδαμεν, δτι μεταβεβήκαμεν
» ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν ». ^{1.}

Ἐὰν λοιπὸν εἶχον φωνὴν οἱ νεκροί, ὅσοι
δηλαδή, ὁρθόδοξοι χριστιανοὶ ὄντες, ἀπέθανον
ἐν μετανοίᾳ καὶ ἔξομολογήσει, συνηγωμένοι
τῷ Χριστῷ διὰ τῆς μεταλήψεως τῶν
θείων μυστηρίων, ἔλεγον βέβαια· πρὸς τοὺς
κλαιόντας ἐπ’ αὐτούς, Μὴ κλαίετε· ἔλεγεν
ὁ νεκρὸς πρὸς τὸν ζῶντα, Μὴ κλαῖε· τί
κλαίεις; ἐγὼ οὐκ ἀπέθανον, ἀλλὰ καθιεύδω

Μὴ κλαῖε· οὐκ ἀκούεις τοῦ δεσπότου σου
ιων. 11, τὴν φωνήν, τὴν λέγουσαν, « Ο πιστεύων
» εἰς ἐμέ, κἀν ἀποθάνη, ζήσεται » ; ἐγὼ
οὐκ ἀπέθανον, ἀλλὰ ζῶ· οὐκ ἀκούεις τί
λέγει ὁ δημιουργὸς καὶ πλάστης ἡμῶν ;
« Καὶ πᾶς ὁ ζῶν, καὶ πιστεύων εἰς ἐμέ,
» οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα » . ἐγὼ οὐκ
ἀπέθανον, ἀλλὰ μεταβέβηκα « ἐκ τοῦ θα-
» νάτου εἰς τὴν ζωήν ». Διὰ τί κλαίεις ; διὰ
τὴν εὐτυχίαν μου ; διὰ τὴν αἰώνιον δόξαν
μου ; διὰ τὴν ἀνεκλάλητον χαράν μου ;
διὰ τὴν βασιλείαν, ἣν ἔκληρονόμησα ; Εἰὰν
οἱ νεκροὶ εἶχον φωνήν, ἐλεγεν ὁ νεκρὸς πρὸς
τοὺς ζῶντας καὶ κλαίοντας ἐπ’ αὐτὸν ἐκεῖνα
τὰ λόγια, τὰ ὅποια εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τὰς
ἐν Ιερουσαλήμ γυναικας, ὅτε ἔκλαιον διὰ τὸν
Δικ. 23, θάνατον αὐτοῦ· « Θυγατέρες, εἶπεν, Ιερου-
σαλήμ, μὴ κλαίετε ἐπ’ ἐμέ, πλὴν ἐφ’ ἑαυτὰς
» κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν ». Μὴ
κλαίετε ἐπ’ ἐμέ· ἐγὼ ἔψυχον τὴν πολυ-
τάραχον τοῦ βίου θάλασσαν καὶ τὰ ἄγρια
τοῦ κόσμου κύματα, καὶ πορεύομαι εἰς τοῦ
Αβραὰμ τοὺς γαληνοὺς καὶ ἀκυμάντους
κόλπους· πορεύομαι εἰς τοὺς χοροὺς τῶν
ἄγγέλων, εἰς τὰς πανηγύρεις τῶν ἀγίων,
εἰς τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ· πορεύομαι ὅπου τὸ
φῶς τὸ ἀνέσπερον, ὅπου ἡ εἰρήνη ἡ ἀτά-
ραχος, ὅπου ἡ χαρὰ ἡ ἀνεκλάλητος καὶ αἰώ-
νιος. Κλαίετε δὲ ἐφ’ ὑμᾶς, οἵτινες ἐμείνατε
εἰς τοὺς καθημερινοὺς κινδύνους, εἰς τὰς
ἀλλεπαλλήλους θλίψεις, εἰς τὰς συνεχεῖς
ἀρρώστιας, εἰς τὰς ἀξιοδακρύτους παραχάζεις,
εἰς τοὺς δριμυτάτους πειρασμούς· ἐγὼ ἐφθα-
σα εἰς τὸν ἀκύμαντον καὶ πανεύδιον λιμένα,
ὑμεῖς εὐρίσκεσθε εἰς τὴν πολυκύμαντον καὶ
πολυτάραχον τοῦ βίου θάλασσαν· τί κλαίετε;

‘Ακούσατε πῶς ἔξηγετε τὸ Μὴ κλαῖε ὁ
θεηγόρος ἀπόστολος Παῦλος· « Οὐ θέλω δέ, 1. θεο. 4,
» λέγει, ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῶν
» κεκομημένων, ἵνα μὴ λυπῆσθε, καθὼς
» καὶ οἱ λοιποί, οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα ».
Τίνες εἰσὶν « οἱ λοιποί, οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπί-
» δα » ; οὗτοί εἰσιν οἱ ἀπιστοί αὐτοὶ οὐδε-
μίκιν ἐλπίδα ἔχουσιν εἰς τὸν θεόν, ἐπειδὴ οὐ
πιστεύουσιν, ὅτι ἔστι θεός· αὐτοὶ οὐκ ἔχουσιν
ἐλπίδα οὐδὲ ζωῆς αἰώνιου οὐδὲ ἀναστάσεως
νεκρῶν, ἐπειδὴ παραλόγως πείθονται, ὅτι
οἱ θυητόψυχοι, καὶ ὅτι μετὰ θάνατον δια-
λύεται καὶ διαφθείρεται ἡ ψυχή, καθὼς καὶ
τὸ σῶμα. Οἱ ἀπιστοί λοιπόν, ἐπειδὴ οὐ
πιστεύει, ὅτι ἐκ θεοῦ εἰσὶ τὰ πάντα, καὶ
ὅτι ὁ θεός « πτωχίζει καὶ πλουτίζει, τα- 1. Βαζ. 2,
» πεινοῖ καὶ ἀγυφοῖ, καθαιρεῖ δυνάστους ἀπὸ 7.
» θρόνων, καὶ ὑψεῖ ταπτεινούς, τοὺς πειγῶν-
» τας ἐμπιπληγιν ἀγαθῶν, καὶ τοὺς πλου-
» τοῦντας ἔξαποστέλλει κενούς, καὶ ὅτι
αὐτός ἐστιν, ὅστις ἀνοίγει « τὴν χεῖρα 4. 14,
» αὐτοῦ, καὶ ἐμπιπλᾶ πᾶν ζῶντον εὔδοκιας ». 17.
ἐπειδὴ, λέγω, ὁ ἀπιστος εἰς οὐδὲν τούτων
πιστεύει, διὰ τοῦτο ἔχει ἀφιερωμένην πᾶ-
σαν τὴν ἐλπίδα αὐτοῦ εἰς τὰ ἀνθρώπινα
πράγματα· διό, ὅταν ἀποθάνῃ ἐκεῖνος ὁ
συγγενὴς αὐτοῦ ἡ ὁ φίλος, ὅστις ἔτρεφεν
αὐτόν, ὅστις ἦν ἡ τιμὴ τοῦ οἴκου αὐτοῦ,
καὶ ὁ ὑπερασπιστὴς πάντων τῶν ὑπαρχόν-
των αὐτοῦ, ἐκεῖνος, ἐξ οὖτος ἐκρέματο ὅλη ἡ
κυβέρνησις αὐτοῦ καὶ ἡ κατάστασις, τότε,
ὅπου ἀν προσηλώση τὸν νοῦν αὐτοῦ, οὐχ
εὑρίσκει σταθερὰν ἐλπίδα, ὅπου ἀν στρέψῃ
τὰ ὅμματα, οὐδὲ ἔχνος βλέπει ἐκείνων, τῶν
ὅποιων ἔστερηθη· ἐκ τούτου οἱ ἀπαραμύθη-
τοι ἀνασεναγμοί, καὶ οἱ ὑπερβολικοὶ θρῆνοι,

καὶ οἱ κοπετοί, καὶ τὰ ἀπηλπισμένα καὶ ἀπαρηγόρητα δάκρυα. Ἀληθῶς δὲ οὐδὲ αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδὲ ἄλλος δύναται παρηγορῆσαι αὐτόν· ἡ πίστις μόνη παρηγορεῖ· ἐάν πιστεύῃ εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, εὐρίσκει παρηγορίαν τῆς θλίψεως αὐτοῦ· ἀλλὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν εὐκαπτόρθωτον· ἐὰν δὲ εἰπῆς πρὸς αὐτόν, δτι εὑρίσκει ἄλλον ἀνθρώπον ὅμοιον τῷ ἀποθανόντι, ψυχρά ἐσιν ἡ τοιαύτη παρηγορία· διότι αὐτὸς βλέπει, δτι ἡ εὔρεσις τοιούτου ἀνθρώπου ἔστιν ἔργον ἀδέβαιον καὶ δυσκολώτατον, μᾶλλον δὲ ἀδύνατον.

Ματ. 2.
18. « Ραχὴλ, λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, δταν ἔκλαιει διὰ τὸν θάνατον τῶν τέκνων αὐτῆς, ἐθρηνολόγει ἀπαρηγόρητα· » Οὐκ ἡθελε παρακληθῆναι· διὰ τί δὲ οὐκ ἡθελε παρακληθῆναι; διότι ἐνόμιζεν, δτι τὰ σφαγέντα αὐτῆς τέκνα ἔξελιπον παντελῶς· « Καὶ οὐκ ἡθελε παρακληθῆναι, δτι οὐκ εἰσίν ». Οἱ ἀπιστοί, ἐπειδή, πλανῶντες ἑαυτούς, νομίζουσιν, δτι ἡ ψυχὴ ἔστι θυητή, καὶ ἀρνοῦνται τὴν ἐκ νεκρῶν ἀναστασιν οἱ ἀφρονες, δταν ἀποθάνῃ ὁ ἡγαπημένος καὶ φίλτατος αὐτῶν, οὐχ εὑρίσκουσι παρηγορίαν, ἐπειδή πιστεύουσιν, δτι ὁ ἀποθανὼν ἔξελιπεν εἰς τὸ παντελές, καὶ οὐκ ἔτι ὑπάρχει, ἀλλὰ διεφθάρη ἐξ ὅλοκλήρου.

Ιωάν. 15.
5. « Ο χριστιανὸς πιστεύει, δτι ὁ θεός ἐσιν ὁ χορηγὸς πάντων τῶν ἀγαθῶν, ὁ δὲ ἀγαθός θρωπος χωρὶς τῆς τοῦ θεοῦ βοηθείας οὐ δύναται ποιῆσαι οὐδέν· αὐτὸς ἔχει πᾶσαν τὴν ἐλπίδα καὶ τῆς συστάσεως, καὶ τῆς κυριεργήσεως, καὶ τῆς εὐτυχοῦς καταστά-

σεως αὐτοῦ, οὐχὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, « οἵ οὐκ ἔστι σωτηρία », ἀλλ' εἰς τὸν θεὸν ^{ψαλ. 145,} τὸν παντοδύναμον καὶ σωτῆρα· αὐτός, πιστεύων, δτι τοσοῦτον ἀγαπᾷ ὁ θεός τὸν ἀνθρώπον, ὥστε εὐκολώτερόν ἔστι νὰ ἀ- ^{15.} μνημονήσῃ ἡ μήτηρ τὰ τέκνα αὐτῆς, ἤπειρ ὁ θεός τὸν ἀνθρώπον, λυπεῖται, ναί, δταν ἀποθάνῃ ὁ συγγενής ἡ ὁ φίλος αὐτοῦ κλαίει, ναί, βλέπων κείμενον νεκρὸν τὸν ἡγαπημένον καὶ φίλτατον αὐτοῦ, τὸν τροφέα, τὸν κυριεργήτην, τὸν εὐεργέτην, ἐκεῖνον, ἐξ οὗ ἐκρέματο καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ κατάστασις αὐτοῦ· ἀλλ' οὐ λυπεῖται, ὡς ὁ ἀπιστος, οὐδὲ κλαίει, ὡς ὁ ἀπηλπισμένος, οὐδὲ θρηνολογεῖ οὐδὲ κόπτεται, ὡς ἐκεῖνος ὁ μηδεμίαν ἔχων εἰς τὸν θεὸν ἐλπίδα. Τοῦτο δὲ ἔσι τὸ Μὴ κλαίει, τὸ φῆθεν ὑπὸ τοῦ Κυρίου εἰς τὴν ἐν Ναΐν χήραν· Μὴ κλαίει, ἡγουν μὴ κλαίης ὑπερβολικὰ καὶ ἀμετρα, μὴ κλαίης, ὥσπερ οἱ ἀπιστοι οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. Οὐδὲ ὁ Κύριος εἶπε πρὸς τὴν χήραν, Μὴ κλαίει παντελῶς, οὐδὲ ὁ ἀπόσολος εἶπεν ἀπλῶς, ίνα μὴ λυπηθῆσθε, ἀλλὰ προσέθηκε τὸ καθώς· « Ινα μὴ λυπηθῆσθε, καθώς » καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα ». Κλαῦσον τὸν νεκρόν, ἀλλ' ἐν μέτρῳ· ὁ θεός διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς ἀποστέλλει τὴν θλίψιν καὶ τὰ δάκρυα· ἀλλ' ἀποσέλλει αὐτά, λέγει ὁ προφήτης, μέτρια· « Ποτεῖς ^{ψαλ. 79,} » ἡμᾶς ἐν δάκρυσιν ἐν μέτρῳ ». Ή φύσις φέρει δάκρυα, ἀλλ' ἡ πίστις ἀναχαιτίζει τοὺς κρουούνους τῶν δακρύων. Ἀπέθανεν ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου· « Ο πατήρ ^{26,} » μου καὶ ἡ μήτηρ μου ἐγκατέλιπόν με· « Εμεινα ὁρφανὸς καὶ ἔργμος· διὰ τοῦτο ἡ φύσις φέρει δάκρυα, ἀλλ' ἡ φύσις ἀντεπιφέρει

παρηγορίαν· ὁ πατήρ σου, λέγει μοι, καὶ ἡ μήτηρ σου ἐγκατέλιπόν σε, ὁ δὲ Κύριος προσελάβετό σου. Ὁ· ἀδελφός μου καὶ ἡ ἀδελφή μου καὶ οἱ συγγενεῖς μου ἀπέθανον, ἔμεινα ἄπορος καὶ συγγενῶν ἐστερημένος· διὰ τοῦτο ἡ φύσις φέρει δάκρυα, ἀλλ’ ἡ πίστις σπογγίζει τὰ δάκρυά μου, λέγουσα, Ἐχεις ἀδελφὸν καὶ ἀδελφὴν καὶ μητέρα τὸν Κύριον Ἰησοῦν, διότι αὐτὸς εἶπεν,
πατέρ. 12. «Οστις ἀν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρός
50. » μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτός μου ἀδελφὸς
» καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν». Ἀπέθανεν
ὁ ἡγαπημένος μου φίλος, ὁ εὐεργέτης μου, ὁ ὑπερασπιτής μου, ἔμεινα πτωχός, δυσυχής,
ἄθλιος· ἡ φύσις φέρει δάκρυα, ἀλλ’ ἡ πίστις
βάλλει μέτρον εἰς τὰ δάκρυά μου· ἔχεις,
λέγει, φίλον, καὶ εὐεργέτην, καὶ ὑπερασπι-
στὴν τὸν παντοδύναμον· διότι αὐτὸς εἶπεν,
πατέρ. 15. «Τιμεῖς φίλοι μου ἐστέ, ἐὰν ποιῆτε, ὅσα
14. » ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν». Δυπεῖται γαί,
καὶ κλαίει καὶ ὁ πισός, ἀλλ’ οὐχ ὡς ὁ ἀπισός·
ἀληθῶς ὁ πιστὸς ἀνθρωπος, ἐν ὅσῳ βλέπει
κάτω εἰς τὴν γῆν, ἀποστρέφεται πᾶσαν
πατέρ. 16. παρηγορίαν· «Ἀπηγνήσασθο, ἐλεγεν ὁ προ-
3. » φητάναξ, ἡ ψυχὴ μου τοῦ παρακληθῆ-
» ναι»· ἀλλ’ ὅταν ὑψώσῃ τοὺς ὄφθαλμοὺς εἰς
τὸν οὐρανόν, καὶ ἐνθυμηθῇ τοῦ θεοῦ, εὐθὺς
κατέρχεται ἐκεῖθεν ἡ παρηγορία· «Ἐμνή-
» σθην τοῦ θεοῦ, καὶ εὐφράνθην».

Πόσην δὲ παρηγορίαν λαμβάνει ὁ πι-
στὸς ἀνθρωπος, ὅταν, κλαίων διὰ τὸν νε-
κρὸν συγγενῆ ἡ φίλον τὸν προκείμενον ἐ-
νώπιον τῶν ὄφθαλμῶν αὐτοῦ, βλέπη διὰ
τῶν ὄμμάτων τῆς πίστεως, ὅτι αὐτὸς οὐκ
ἔξελιπεν, ἀλλ’ ὑπάρχει καὶ ζῇ! πόσην
παρηγορίαν λαμβάνει, ὅταν, βλέπων τὸ

σῶμα νεκρόν, ἀπνουν, ἐν τάφῳ καὶ ἐν δια-
φθορᾷ, πιστεύει, ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος
ἐκείνου ζῇ, καὶ κινεῖται, καὶ ἀναβαίνει εἰς
τὸν οὐρανόν, καὶ συναυλίζεται εἰς τὰ ἀ-
φθαρτα ἀγαπητὰ σκηνώματα τοῦ Κυρίου
αὐτῆς! πόσην παρηγορίαν λαμβάνει, ὅταν,
λυπούμενος διὰ τὸν χωρισμὸν τοῦ συγγε-
νοῦς ἢ τοῦ φίλου, πιστεύῃ, ὅτι ὁ χωρισμός
ἐστι πρόσκαιρος, καὶ ὅτι ἔρχεται ὥρα, ἐν
ἥ πάλιν ὅφεται αὐτόν, καὶ ἀπολαύσει, καὶ
συζήσει μετ’ αὐτοῦ πάντοτε ἐν Κυρίῳ!
«Ἡ χαρὰ διὰ τὴν δόξαν καὶ ἀνάπαισιν τῆς
ψυχῆς σμικρύνει τὴν λύπην τὴν διὰ τὸν
θάνατον καὶ τὴν φθορὰν τοῦ σώματος· ἡ
ἐλπὶς τῆς ἀπολαύσεως γλυκαίνει τοῦ χω-
ρισμοῦ τὴν πικρίαν· διότι πάντες οἱ πι-
στοὶ καὶ πιστεύομεν, καὶ ἐλπίζομεν, «Οτι 1. θεο. 4.
16. 17. » αὐτὸς δὲ Κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ
» ἀρχαγγέλου καὶ ἐν σάλπιγγι θεοῦ κατα-
» βήσεται ἀπὸ οὐρανοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐν
» Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον· ἐπειτα
» ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἀμμα
» σὺν αὐτοῖς ἀρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις
» εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα· καὶ
» οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα».

Οὐδὲ ἡ φωνὴ ἡ ἐν ‘Ραμᾶ ἀκουσθεῖσα, Ματ. 2
οὐδὲ τῆς ‘Ραχὴλ ὁ θρῆνος καὶ ὁ κλαυθμὸς
καὶ ὁ ὁδρόμος ὁ πολὺς ἔχουσι τόπον εἰς
τὰς κηδείας καὶ τὰ ἔξοδια τῶν κεκοιμη-
νῶν πισῶν, οἵτινες ἐτέλεσαν τὸν βίον ἐν πίσει
καὶ μετανοίᾳ καὶ ἐξομολογήσει, καὶ εὑρέθη-
σαν καὶ κατ’ αὐτὴν τὴν ἐσχάτην ὥραν
τῆς ζωῆς αὐτῶν συνηνωμένοι διὰ τῆς μετα-
λήψεως τῶν μυστηρίων τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ
τῷ σωτῆρι τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Διὰ τί ὑπερβο-
λικοὶ θρῆνοι καὶ κλαυθμοί; διότι ἀπέθανεν;

ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα κοιμᾶται, ἡ δὲ ψυχὴ
ἰούν. 5. ζῆ καὶ ἐγρηγορεῖ. «Ἐρχεται δὲ ὥρα, ἐν
28. » ἣ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται
» τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ», καὶ ἀνα-
στήσονται, καὶ ζήσονται τὴν ζωὴν τὴν
δεδοξασμένην καὶ μακαρίαν. Ἐὰν ἀπέθανεν
ἀνεξομολόγητος καὶ ἀδιόρθωτος, τότε ἀλη-
θῶς πρέπουσι στεναγμοὶ καὶ πολλὰ δάκρυα.
μάλιστα ἐὰν τοῦτο συνέδῃ ἢ διὰ τὴν ἀ-
μέλειαν, ἦ, ὡς συχνάκις συμβαίνει, διὰ τὴν
τυφλὴν καὶ ἀδιάκριτον ἀγάπην καὶ τὴν
δεισιδαιμονίαν τῶν συγγενῶν; οἵτινες, ἀντὶ
νὰ πιστεύωσιν, ὅτι μετὰ τὴν ἔξομολόγησιν
καὶ τὴν τῶν μυστηρίων μετάληψιν πολλά-
κις ὁ θεὸς εὐσπλαγχνιζόμενος χαρίζει εἰς
τὸν ἀσθενοῦντα ζωὴν, πείθονται παραλό-
γως, ὅτι, ἐὰν ἔξομολογηθῇ καὶ μεταλάβῃ
τῶν μυστηρίων, ἀποθνήσκει τότε, λέγω,
ἔχουσι τόπον οἱ θλιβεροὶ στεναγμοὶ καὶ τὰ
πικρὰ δάκρυα· αὐτὰ δῆμως, οὐ μόνον ὑπὸ^{19.}
τῶν συγγενῶν καὶ φίλων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῆς
ἐκκλησίας, μετὰ δεήσεων καὶ τῆς ἀναιμά-
κτου θυσίας πρέπει νὰ προσφέρωνται εἰς
τὸν ἀπειροεύσπλαγχνον θεόν, ἵνα δεῖξῃ
πρὸς τὸν τεθνεώτα τὸ ἀπειρον αὐτοῦ ἔλεος
καὶ τὴν εὐσπλαγχνίαν.

Πολλὰ δὲ ἄτοπα καὶ παράλογά εἰσι τὰ
θρηνολογήματα ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων,
οἵτινες, ἔχοντες πρὸ δόθαλμῶν τὸ νεκρὸν
σῶμα τοῦ συγγενοῦς, στενάζουσι, καὶ κτυ-
ποῦνται, καὶ ὀλοφύρονται, λέγοντες· καὶ τί^{19.}
νὰ πράξω εἰς τὸ ἔξης; καὶ ποῦ γὰρ καταφύ-
γω; καὶ τίς ἔσεται βοηθός μου; τίς νὰ
θρέψῃ τὰ δρφανά μου; Ἐὰν οἱ ἄπιστοι οἱ
μὴ πιστεύοντες, ὅτι ἐστὶ θεός, ταῦτα λέγω-
σι, οὐδὲν παράδοξον· σὺ δέ, ὅστις πι-

στεύεις, δτι ἐστὶ θεός, πανταχοῦ πα-
ρών, καὶ τὰ πάντα πληρῶν καὶ βλέπων,
προνοητὴς τοῦ παντὸς καὶ τροφεὺς πάντων
τῶν ἀνθρώπων, πατὴρ τῶν ὀρφανῶν, καὶ
τῶν χηρῶν ἀντιληπτῷ, ἐλεήμων πρὸς
πάντας καὶ φιλανθρωπότατος, παντοδύνα-
μος καὶ ποιῶν ὅσα βούλεται, σὺ τολμᾶς καὶ
λέγεις ταῦτα; τί γὰρ πράξῃς; τοῦτο πρά-
ξιν, πρόστρεξον εἰς τὸν θεόν· ὁ θεὸς κατα-
φύγιόν σου, ὁ θεὸς βοήθειά σου, ὁ θεὸς πα-
τὴρ τῶν ὀρφανῶν σου· μακρὰν ἀπὸ τοῦ σό-
ματος τῶν χριστιανῶν τοιαῦτα θρηνολο-
γήματα, μακρὰν ἀπὸ τὰ ὅμματα τῶν χρι-
στιανῶν τοιαῦτα παράλογα, ἀδικα καὶ
βλαβερὰ δάκρυα.

Βούλομαι δὲ ἐγὼ κατὰ ταῦτην τὴν ὕ-
ραν γένθε φανερώσω πότε τὰ δάκρυα, τὰ χεό-
μενα ἐπὶ τοὺς νεκρούς, εἰσὶν εὐλογοφανῆ καὶ
δίκαια καὶ ὡφέλιμα. Ἐάν, ὅταν βλέπω τὸ
νεκρὸν σῶμα τοῦ συγγενοῦς ἢ τοῦ φίλου μου
ἄπινουν, ἀνενέργητον, ἀκίνητον, ὀδωδός,
εἰς γῆν μεταβαλόμενον, καὶ βρῶμα τῶν
σκωλήκων γινόμενον, συλλογίζωμαι, ὅτι ἡ
ἀμαρτία ταῦτα πρόσεξένησε, καὶ ὅτι ταῦτα
πάντα ἀποτελέσματά εἰσι τῆς διὰ τὴν ἀ-
μαρτίαν τιμωρίας, καὶ ἐκπλήρωσις τοῦ διὰ
τὴν ἀμαρτίαν θείου προστάγματος· «Οτι
» γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ». ἐάν, ὅταν
βλέπω τὴν ἀθλιωτάτην κατάστασιν τοῦ
νεκροῦ ἀνθρωπίνου σώματος, στενάζω ἐκ
καρδίας, καὶ ὀλοφύρωμαι σφόδρα, καὶ χέω
θερμὰ δάκρυα, τότε οἱ στεναγμοὶ μου ἔχου-
σιν εὐλογοφανῆ λόγον, τότε οἱ ὀλοφυρμοὶ μου
εἰσὶ δίκαιοι, τότε ὁ θρηνός μου καὶ τὰ δά-
κρυά μου πολλὴν ὡφέλειαν προσέχενούσιν εἰς
τὴν ψυχήν μου· διότι ταῦτα τὰ δάκρυα

ἀποστρέψουσι με ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας, καὶ ὁ δηγοῦσί με εἰς τὴν μετάνοιαν· ταῦτα τὰ δάκρυα πλύνουσι τὴν ψυχήν μου ἀπὸ τοῦ βορβόρου τῶν ἀμαρτιῶν μου, καὶ καρπὸν φοροῦσιν ἐν ἐμοὶ τῆς ἀρετῆς τὴν ἀγιότητα.

Ἐάν, δταν βλέπητε τὸν νεκρόν, ἀναβιάζητε τὸν νοῦν ὑμῶν εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἡ ψυχὴ αὐτοῦ πορεύεται, καὶ συλλογίζησθε, δτι, ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἔκεινος, δστις κεῖται ἐμπροσθεν ὑμῶν γενέρος, ἐπράξε πονηρὰ ἔργα, καὶ ἀπέθανεν ἀμετανόητος, εὗθυνς μετὰ τὸν αὐτοῦ θάνατον παραλαμβάνουσι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ οἱ σκοτεινοὶ καὶ ἀσπλαγχνοὶ δαιμονες, ἐλέγχοντες, ὀγειδίζοντες, ὑδρίζοντες αὐτήν· ἐὰν συλλογίζησθε, δτε τότε ἡ ψυχὴ ἔκεινη οὐ πιστεύει, ἀλλὰ βλέπει ὅσα ἡ πίστις ἐδίδασκε, βλέπει δὲ πάσας τὰς πράξεις, τοὺς λόγους, τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῆς, ὥσπερ ἐν εἰκόνι ἐζωγραφημένας μετὰ πασῶν τῶν περιστάσεων καὶ σχημάτων καὶ χαρακτήρων, δθεν φοβερὰ καὶ ἀπερίγραπτος αἰσχύνη περικαλύπτει αὐτήν· ἡ δὲ συνείδησις αὐτῆς τότε οὐκ ἔστι συγείδησις, ἀλλὰ κάμιγος φλογί-

ζουσα καὶ κατακαίουσα αὐτήν· ἐὰν συλλογίζησθε, δτι τότε ζητεῖ τὴν μετάνοιαν, ἢν πολλάκις εἰς τὴν πρόσκαιρον ζωὴν κατεφρόνησε, καὶ θέλει τὴν κατόρθωσιν τῆς ἀρετῆς, τὴν ὅποιαν οὐδέποτε ἡθέλησε βλέπουσα δέ, δτι ἐκεῖ οὐδὲ μετάνοιά ἔσιν, οὐδὲ ἀρετῆς κατόρθωμα, συναισθανομένη δὲ τῆς αἰώνιου κολάσεως τῆς περιμενούσης αὐτήν, δταν ὁ φοβερὸς καὶ ἀδέκαστος κριτὴς ἔκφωνήσῃ τὴν ἀπόφασιν, λέγων, «Πο-
» ρεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ
» πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ δια-
» βόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ». ἐὰν ταῦτα συλλογίζησθε, δταν βλέπητε τὸν νεκρόν, καὶ, ἐνθυμούμενοι τὰς ἀμαρτίας ὑμῶν, κατανύγησθε, καὶ μετανοῆτε, καὶ χύνητε ποταμοὺς δακρύων, τότε τὰ δάκρυα ὑμῶν εἰσιν εὔλογα, δίκαια καὶ ψυχοσωτήρια. Τοῦτο δὲ ἐσήμαινεν ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ὑμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διν εἶπε πρὸς τὰς διὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ κλαιούσας γυναικας· «Θυγατέρες Ἱερουσαλήμ, μὴ λουκ. 23,
» κλαίετε ἐπ' ἐμέ, πλὴν ἐφ' ἐαυτὰς κλαίετε,
» καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν».